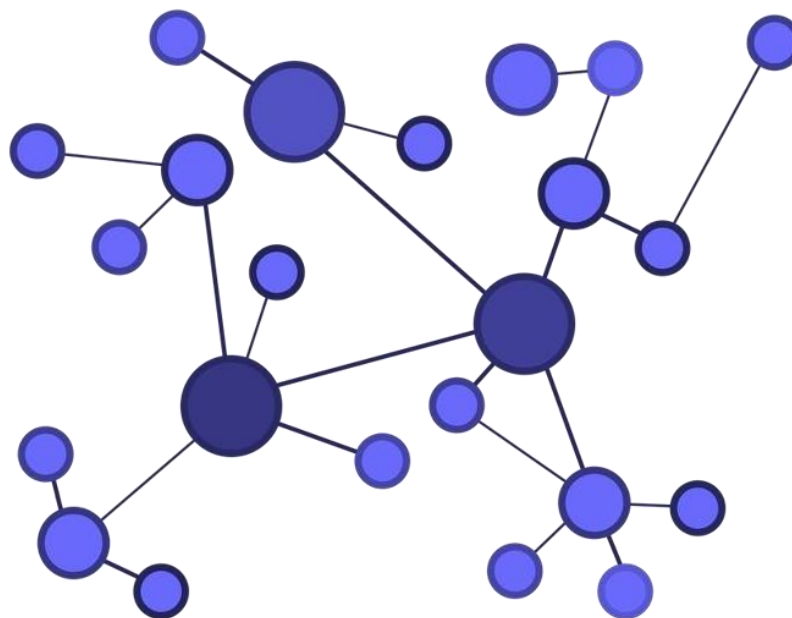

ABSTRAKTÁRIUM

Katedra slovenského jazyka a komunikácie

Filozofická fakulta

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

a

Slovenská jazykovedná spoločnosť pri Jazykovednom ústave Ľ. Štúra SAV

pobočka v Banskej Bystrici

ABSTRAKTÁRIUM

SYMETRIA A ASYMETRIA V JAZYKOVEJ KOMUNIKÁCI

11. medzinárodná vedecká konferencia o komunikácii

Banská Bystrica 16. – 17. septembra 2021

PAVOL ODALOŠ – ALEXANDRA CHOMOVÁ

EDITORI

Banská Bystrica 2021

Názov:**Abstraktárium. Symetria a asymetria v jazykovej komunikácii**

Recenzovaný zborník abstraktov

z 11. medzinárodnej vedeckej konferencie o komunikácii

Editori:

Dr. h. c. prof. PaedDr. Pavol Odaloš, CSc.

Mgr. Alexandra Chomová, PhD.

Vydavateľ:

Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Vedecká rada:

Vladimír Patráš (Slovensko)

Jana Hoffmannová (Česká republika)

Irina P. Lysakova (Ruská federácia)

Kazimierz Michalewski (Poľsko)

Diana Stolac (Chorvátsko)

Jaromír Krško (Slovensko)

Pavol Odaloš (Slovensko)

Organizačná zostava:

Vladimír Patráš – vedúci zostavy

Pavol Odaloš

Jaromír Krško

Anita Huťková

Július Lomenčík

Anna Gáliková

Annamária Genčiová

Veronika Gondeková

Alexandra Chomová

Henrich Jakubík

Gabriel Rožai

Lujza Urbancová

Patrícia Molnárová

Vladimíra Vrajová

ISBN 978-80-557-1882-8

EAN 9788055718828

<https://doi.org/10.24040/2021.9788055718828>

Táto publikácia je šírená pod licenciou Creative Commons Attribution-No-Derivates 4.0 International Licence CC BY-ND (uviedenie autora – bez odvodeného obsahu).

© 2021 Filozofická fakulta UMB v Banskej Bystrici, editori & autori jednotlivých abstraktov

Zborník abstraktov vychádza ako výstup projektu VEGA č. 1/0040/19 Synchronne modely a modelovanie chrematoným

Mgr. Martina Bodnárová, PhD.

Jazyk charizmatikov ako osobitný komunikačný subregister

Príspevok je pokusom o vymedzenie jazyka charizmatikov ako osobitného komunikačného subregistra a o načrtnutie jeho prvotných lingvistických charakteristík. Teoreticko-metodologicky v ňom vychádzame z konceptu komunikačného registra a z konceptu individuálneho (personálneho) štýlu. Tzv. charizmatici predstavujú v rámci náboženskej komunikačnej sféry špecifickú skupinu, ktorá je v poslednom čase značne exponovaná, teologicky pomerne kontroverzná a ktorá sa manifestuje aj svojším verbálnym i nonverbálnym prejavom. Charizmatický komunikačný subregister predbežne postulujeme ako derivát mikrosociálneho komunikačného registra laikov, ktorý zasa vymedzujeme ako jeden z troch ústredných mikrosociálnych registrov náboženského, presnejšie kresťansko-(katolíckeho) makrosociálneho subregistra. O jazykovú charakteristiku charizmatického subregistra sa v príspevku pokúsime na báze analýzy hovorených komunikátov niekoľkých mediálne najexponovanejších slovenských charizmatických kazateľov.

prof. PhDr. Zuzana Bohušová, PhD.

Asymetrie tzv. ľahko zrozumiteľných jazykov

Ľahko zrozumiteľné jazyky sa v súčasnosti pokladajú za súčasť štandardných jazykov a sú objektom lingvistických, didaktických a translačných výskumov. Asymetrie sú mnohoraké a ich pragmatickou bázou je jednak intersocietálna komunikácia, jednak komunikácia s marginalizovanými alebo znevýhodnenými skupinami. Zrozumiteľnosť textov je požiadavkou v rámci antidiskriminačných snáh a v rámci európskej legislatívy. Terminológia sa stále precizuje: plain languages, accessible languages, easy-to-read; leichte Sprache – einfache

Sprache; zjednodušený, ľahko zrozumiteľný, ľahko čitateľný jazyk. Pri výskume sú nápomocnými inštrumentmi lingvistika cudzieho jazyka (v prípade slovenčiny „lingvistická xenoslovakistika“) a praxeológia intralingválneho prekladu. Perspektívy využitia ľahko zrozumiteľného jazyka je nutné vnímať v rovnováhe – na jednej strane signalizujú otvorenie brány komunikácie, ale súčasne varujú pred simplifikáciou a elementarizáciou.

Katja Brankačec, Ph.D., et al. (Mgr. Miriam Giger, Ph.D., dr. hab. Elżbieta Kaczmarska, doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D., PhDr. Karolína Skwarska, Ph.D., Marián Sloboda, Ph.D.)

Symetrie a asymetrie v sémantice: K prefixaci sloves označujících pohyb v západoslovanských jazycích

Výzkum příbuzných jazyků může dobře ukázat, že jazyky, které jsou typologicky podobné a které se pojí s podobnými kulturami, mohou jazykovou skutečnost ztvárňovat někdy podobně, ale někdy i značně odlišně, přičemž podobné symetrie a asymetrie se mohou projevat v různých jazykových rovinách a je obtížné je predikovat. V příspěvku se zaměříme na paralely a rozdíly v prefixaci sloves pohybu v západoslovanských jazycích: češtině, polštině, slovenštině a hornolužické srbštině. Na příkladě vybraných častých prefixací sloves pohybu ukážeme různé preference prefixů, vidu a doplňujících dalších větných členů (na ukázkou srov. např. české projít lesem, přejít les, procházet lesem; polské przechodzić przez las, przejsć las; slovenské prejsť cez les; hornolužickosrbské přez lěs hić, po lěsu so wuchodźować, přeńć lěs), ale také např. rekonceptualizaci lokalizace (polské przejechać las; slovenské prejsť les; české projet les versus objekt (pl. przejechać psa; sl. prejsť psa, č. přejet psa). Tyto symetrie a asymetrie přiblížíme na materiálu paralelních korpusů, a to pomocí kombinace několika přístupů lingvistické analýzy, mj. jazykové

typologie, kontaktní a kulturní lingvistiky a vybraných teorií slovtvorných a sémanticko-syntaktických.

Mgr. Klára Dvořáková

„Já mám jeden takový rychlodotaz.“

Jak začínají telefonické rozhovory s jazykovou poradnou?

Příspěvek bude věnován popisu začátku telefonických rozhovorů mezi pracovníky jazykové poradny Ústavu pro jazyk český a jejími tazateli, a to z pohledu konverzační analýzy. Konkrétně se budeme zabývat částí rozhovoru, která předchází položení konkrétního jazykového dotazu. Analýza vychází z 64 nahrávek jazykověporadenských interakcí. Na úplném začátku rozhovoru komunikanti navazují kontakt, budují svou sociální identitu a nastavují parametry nadcházející komunikace – její formálnost či omezení okruhu témat, jimiž se budou v průběhu rozhovoru zabývat. Již od začátku se také projevuje asymetrie mezi účastníky komunikace, která vychází jednak z jejich situačních rolí (volající – volaný), jednak z rolí sociálních (zástupce instituce – klient), s nimiž je spojena především odlišná distribuce znalostí, kompetencí a pravomocí. V příspěvku ukážeme, jak je toto rozdělení rolí reflektováno v akcích, které provádějí pracovníci jazykové poradny a tazatelé.

dr Piotr Fliciński

Wariantywność frazeologizmów w polszczyźnie

*jako przykład niesymetryczności oceny jakościowej jednostek języka
w kulturze wspólnoty komunikacyjnej*

Prelegent w referacie podejmie próbę analizy i interpretacji postrzegania wariantywności frazeologicznej w perspektywie normatywnej. Podstawowymi

zagadnieniami uczyni wpływ źródeł drukowanych na ocenę jakościową związków frazeologicznych wyzyskiwanych przez użytkowników języka we wspólnocie komunikacyjnej do tworzenia tekstów zgodnie z intencją wypowiedzi. Hipoteza o niepoprawności modyfikacji frazeologizmów na płaszczyźnie parole odbiega od założeń przyjętych przez autora, które uprawdopodobniają zmienność w obszarze związków frazeologicznych jako neutralne, nienacechowane anormatywnością użycie języka. Podstawą materiałową do ukazania tej asymetrii normatywnej będą słowniki frazeologiczne, słowniki ogólne, korpusy językowe. Prelegent uznaje, że polszczyzna jest tylko przykładem obserwacji w obrębie języków słowiańskich.

Mgr. Martin Foret, Ph.D.

*Asymetrie vzťahu piktorialního a verbálního v mediální komunikaci
a její konsekvence*

Současná mediální komunikace je typická svou dominantní vizuální, resp. piktorialní složkou. Populární poučka praví, že „obraz vydá za tisíc slov“, ale ve skutečnosti obrazy (fotografická, chronofotografická/kinematografická či syntetická piktorialní sdělení) v mediální komunikaci nutně vyžadují doplnění jazykovou informací/verbálním sdělením, aby v daném kontextu vůbec měly komunikační smysl a plnily svou funkci. Asymetrie mediální komunikace se tak projevuje na jedné straně rostoucí mírou podílu vizuální/piktorialní složky sdělení na jeho (materiálním) celku co do plochy/prostoru, na straně druhé však i konsekventně rostoucí mírou podílu verbálních sdělení, co do plochy/prostoru stále více marginalizovaných, na konstrukci celkové významu mediálních sdělení. I v záplavě obrazů totiž slovo zůstává v mediální komunikaci barthesovskou kotvou (anchorage). Příspěvek se pokusí tematizovat tuto asymetrii současné mediální komunikace a její konsekvence.

Mgr. Anna Gálisová, PhD.

Čo komunikujú národné motto?

Príspevok sa venuje špecifickému typu komunikátu – národnému motto, jednému z národných symbolov viacerých krajín. Všíma si predovšetkým axiologickú štruktúru v prepojení na kultúrno-historický, ako aj geografický kontext. Venuje sa opakovaným lexémam, ktoré jednotlivé krajiny prezentujú ako hodnoty, ktoré sú natoľko významné, že sa k nim hlási celý národ; venuje sa aj kultúrnym súvislostiam a vzťahom medzi bývalými kolonizátormi a kolóniami, ako aj nadnárodným zoskupeniam, ktoré takéto motto majú (napr. EÚ).

PhDr. Annamária Genčiová, PhD.

Mediálny rámec politického diskurzu o kríze

Výskum realizovaný na interdisciplinárnej platforme má aspiráciu vzťahovo-interpretácie predstaviť aktuálne tendencie procesu mediálneho stvárňovania mimoriadnej udalosti z krízového prostredia. V predmetnom záujme výskumných aktivít stojí identifikácia vplyvu mimojazykových činiteľov v procese medializácie mimoriadnej udalosti z krízového prostredia. Motívom je zamerať výskumnú pozornosť na jazykové prostriedky a sémanticko-pragmatické osobitosti súčasného politického diskurzu o kríze sprostredkovaného dostupnými mediálnymi komunikátmi. Primárnym cieľom je zistiť, ako sa obohacuje lexika mediálne sprostredkovaného politického diskurzu o krízových udalostiach.

Mgr. Veronika Gondeková, PhD.

Reflexia obyčajného človeka v reláciách reality TV

Cieľom príspevku je reflexia mediálneho obrazu obyčajného človeka v reláciách reality TV. Výskumnú bázu príspevku tvoria epizódy relácií Zámena manželiek a 112, ktoré zobrazujú život a problémy obyčajných, bežných ľudí. Príspevok bude analyzovať a porovnávať zobrazenie bežného človeka v rámci vybraných relácií a zároveň poukazovať na stereotypy, ich utvrdzovanie alebo dekonštrukciu, na základe obrazového materiálu v jednotlivých epizódach relácií. Reality TV označuje produkčne nenáročné nehrané programy, ktoré majú alebo nemajú rámcový scenár, a ktoré si robia nárok zobrazovať ľudí v skutočných životných situáciách, pričom majú aj isté zábavné ciele (Mikuláš, 2011). Výskumnú vzorku bude tvoriť 6 epizód z každej relácie.

prof. dr hab. Ewa Górecka

Polyphony of language.

Disruptions of symmetry of communication in the blogs in “Dark, Almost Night” by Joanna Bator

The subject of analysis are the blogs forming a part of the plot of Joanna Bator's novel, “Dark, Almost Night” (“Ciemno, prawienoc”). The discussions in these blogs form a polyphony of voices, styles, and perspectives, and the dialogue is asymmetric. The language in the fictional blogs and their stylistic and compositional structure are therefore a testimony of a number of social and cultural phenomena.

prof. dr hab. Magdalena Graf

Projektowanie przyszłości – o komunikacyjnej roli designu spekulacyjnego

Przedmiotem artykułu jest komunikacja rola designu spekulatywnego – odmiany designu, w ramach której twórcy projektują zarówno trendy, jak i rozwiązania istotnych problemów – teraźniejszych i przyszłych – dotyczących życia społecznego, gospodarczego, ekologii itp. Co interesujące, częstokroć tworzenie rozpoczyna się od zaprojektowania konkretnego zagrożenia, dla którego należy znaleźć rozwiązanie, jak np. w projekcie Aerofood (pożywienie składające się głównie z powietrza) będącym odpowiedzią na problem globalnego głodu. W referacie skupiam się na nazwach tych projektów lub identyfikujących je deskrypcjach oraz na opisach towarzyszącej im idei.

prof. dr hab. Paweł Graf

Symetria i asymetria w powieściach Italo Calvino

Przedmiotem analizy będą dwa teksty Italo Calvino. Reprezentujący asymetrię „Zamek krzyżujących się losów“, w którym komunikacja odbywa się poza ludzkim głosem, za pomocą układanych kart tarota, tworzących hipotetyczne opowieści umieszczone na skraju sensu i przypadku. Tekstem drugim będzie symetryczny „Wicehrabia przepołowiony“ . Refleksja obejmie pytanie jak pojęcia symetrii i asymetrii warunkują rozumienie ukazanych zdarzeń.

Mgr. Kamila Homolková

Jak se mluví a píše o lidech s intelektovým postižením

Intelektové (nebo též mentální) postižení se řadí mezi zdravotní postižení a může vzniknout v prenatálním období, při komplikacích během porodu nebo i po něm (např. následkem úrazu nebo vlivem onemocnění). Lidé s handicapem

tvoří poměrně velkou část obyvatelstva (v roce 2018 mělo v České republice 14 % dospělé populace nějaký druh zdravotního postižení; Magazín českého statistického úřadu, 2018), kvůli jejich postižení s nimi ale často nebývá jednáno jako s rovnocennými partnery. Příspěvek poukáže na to, že některá užívaná pojmenování jsou korektní, jiná nikoli; takto označování lidé se poté stávají terčem ponižování, zesměšňování či šikany. Příspěvek se zaměří právě na intelektové postižení a přiblíží, jak by se o jeho nositelích mluvit a psát mělo, ale zároveň na to, s jakými označeními se také skutečně setkáváme a proč. Vycházet bude z odborné literatury, výpovědí rodičů a analýzy internetových příspěvků. Ukázky: 1) Ahoj... hledám kamarádku... kamaráda... spoluautíka... pro svého čtyřletého syna...(int. diskuse, 2018), 2) „Stejně je to i s mentály. Zbavme se jich,“ vyzývá Škárka. Případem se zabývá policie. (int. zpráva, 2020).

PaedDr. Renáta Hlavatá, PhD.

Editoriál ako žáner v slovenskej mediálnej praxi

Cieľom príspevku bude poukázať na etablovanie editoriálu v podmienkach slovenských tlačných médií. Svoju pozornosť zameriame na redakčnú činnosť ako formu „redakčného hlasu“ v priestore medzi racionálnou a emocionálnou publicistikou (t. j. analytickou a beletristickou publicistikou). Do istej miery príspevok poukáže na celkovú spoločensko-kultúrnu klímu doby, na domácu tradíciu štylizácie daného útvaru, kompozičné umiestnenie editoriálu, tematické a funkčné kritérium, ktoré je možné hodnotiť na základe spracovaného obsahu editoriálov.

doc. PhDr. Katarína Chovancová, PhD.

*Ústna viacjazyčná komunikácia účastníkov
s asymetrickou komunikačnou kompetenciou*

V centre záujmu príspevku je komunikácia medzi trojicou hovoriacimi, ktorým je spoločný komunikačný kód prístupný v obmedzenej miere. Ide o situácie, v ktorých sa stretnú inojazyční komunikanti a na úspešné komunikovanie musia prekonať kompetenčnú asymetriu. Takéto udalosti sa vyznačujú striedavým používaním viacerých jazykov alebo konštruovaním interlingvy, vyžadujú si zvýšenú mieru kooperatívneho prístupu zo strany kompetentnejších komunikantov voči menej kompetentným a uplatňovanie paliatívnych stratégií rozličnej povahy. Takýto typ viacjazyčného komunikovania je špecifický a závisí aj od rozvinutia metakomunikačných schopností účastníkov. V prípade, že sa centrálnym riešením v interakcii s atribútom asymetrickej viacjazyčnosti stane mediácia, komunikačná aktivita viacjazyčne kompetentných sprostredkovateľov-mediátorov sa môže uberať rozličným smerom. Príspevok uvedie hlavné vodiace línie pre jej modelovanie a podporí ich predstavením výsledkov empirického výskumu rečového prejavu komunikantov-pivotov vo viacjazyčných asymetrických jazykovo-kontaktových situáciách realizovaných in vitro.

Mgr. Lena Ivančová, PhD.

K intonačným signálom asymetrie formy a obsahu pri irónii

Iróniu možno v jazyku považovať za nadstavbový, abstraktný spôsob vyjadrovania myšlienok, za inteligentný prostriedok naznačenia skrytých, resp. selektívne skrytých ideí, závislý na intelektuálnych schopnostiach percipientov a na ich poznaní kontextu. Cieľom príspevku bude na pozadí

všeobecnolingvistických východísk vzťahu symetrie a asymetrie medzi denotátom, designátom a designátorom priblížiť možnosti uplatnenia irónie v publicistických komunikátoch, s osobitým zreteľom na špecifické signály tejto inherentnej antonymie na suprasegmentálnej úrovni rečového signálu (aj na pozadí konkrétnych experimentov realizovaných v Laboratóriu experimentálnej fonetiky a komunikácie FF UPJŠ v Košiciach).

PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

... a potom prišla banda blbců a začala cinkat klíčema

– k jazykovému obrazu demokracie na sociálních sítích

Kognitivní a kulturní lingvistika se povětšinou zaměřuje na popis konceptů signifikantních pro jazykové společenství po dlouhé roky, na koncepty, které mají bohaté konotace a asociace a lze při jejich analýze sledovat vlivy staré kultury, někdy odkazují až k předkřesťanské době. Až v posledních letech se začínají do hledáčku pozornosti dostávat i koncepty moderní, nověji vzniklé. V příspěvku se zaměříme na koncept DEMOKRACIE, který aktuálně zpracováváme pro lublinský projekt EUROJOS. Jelikož jde jednak o nový koncept, jednak o koncept, který je v jazyce primárně reprezentován terminologickou lexikální jednotkou, musíme dle toho volit i materiálové zdroje – zejména odbornou literaturu, publicistiku, učební texty a v neposlední řadě rovněž texty debat na sociálních sítích, kde se objevují příspěvky jak příznivců, tak odpůrců demokratického zřízení, texty nejsou neutrální a objektivní. Popis těchto debat posiluje poznání kontradiktornosti jazykového obrazu světa popisem konotací obou skupin přispěvatelů.

PhDr. Lucia Jasinská, PhD.

Slovesné podstatné meno a jeho status v jazykovej komunikácii

Predmetom konferenčného príspevku je používanie slovesného podstatného mena v súčasnej jazykovej komunikácii a jeho status v jazykovom systéme. Na pozadí výskumu korpusového materiálu sa zameriame na verbálne substantívum ako tvar slovesnej paradigmy s cieľom overiť jeho výskyt, frekvenciu používania a kontextový – lexikálny aj štruktúrny – význam. Verbálne substantívum môže byť prostriedkom na označenie dejovosti v kondenzovanej podobe, ale aj prostriedkom na pomenovanie substancií, čím dochádza k jeho lexikalizácii a s ňou spojeným javom. Metodologicky pôjde o výskum frekvencie slovesného podstatného mena, o analýzu jeho kolokácií a komplexnejšiu charakteristiku v rámci morfológického a lexikálneho systému jazyka.

doc. PaedDr. Petra Jesenská, PhD.

*Axiologický vhl'ad do post-brexitového naratívu
vo vybraných britských médiách*

Brexit predstavuje živú a kontroverznú tému polarizujúcu britskú spoločnosť. V pred-brexitovom období prevládali najmä v Británii optimistické nálady, ktoré médiá reflektovali akcentovaním očakávaných pozitívnych dopadov na britskú spoločnosť. Každodenná prax sa dostáva do rozporu s týmito očakávaniami. Štúdiá skúma a) očakávania dopadu brexitu na britskú spoločnosť, b) reálne dopady brexitu na občanov EÚ a Británie po brexite; c) používanie hodnotiacich výrazov brexitu v post-brexitovom období na osi pozitívne – neutrálne – negatívne tak, ako boli prezentované vo vybraných britských médiách od

januára do konca marca t. r. s cieľom zistiť, či sa pozitívne očakávania z pred-brexitového obdobia odrážajú v post-brexitovom naratíve.

doc. PaedDr. Bohumila Junková, CSc.

„Covidové diskuse“ na internetu

Diskuse na internetu jsou zdrojem zajímavého jazykového materiálu, jehož analýzou máme možnost zjistit způsob a úroveň vyjadřování současné populace. Třebaže jde o texty primárně psané, vzhledem k jejich spontánnímu vzniku se v nich uplatňují mluvenostní prostředky všech jazykových rovin. Výjimkou není ani rovina fonologická, jejíž zvukové prostředky mohou být v psaných textech signalizovány prostřednictvím interpunkčních znamének a grafiky. Nespisovnost je běžná, většina diskutujících užívá obecnou češtinu. Ve svém příspěvku se chci zaměřit na nově vznikající slova související s covidem, jeho celosvětovým rozšířením a způsobem řešení v ČR i ve světě. Zájem budu věnovat i mluvenostní syntaxi v psaných textech diskusních příspěvků, zvláštnostem výstavby vět a větných celků, kontaktním prostředkům, prostředkům expresivním s přihlédnutím k jejich funkci v textu. Jazykový materiál bude využit z diskusních příspěvků na www.novinky.cz z období březen 2020 – září 2021.

dr Bożena Kotuła

Mów do mnie jeszcze ...

Polskie i słowackie czasowniki nazywające czynność mówienia

Przedmiotem mojego wystąpienia będzie analiza i opis polskich i słowackich czasowników, które nazywają mówienie (tzw. verba dicendi), np. mówić, krzyczeć, szeptać. Mówienie jest procesem niezwykle złożonym, co znajduje

wyraz w opisie ustnej komunikacji językowej. Ujawnia się tu bowiem swoiste widzenie świata przez nadawcę wypowiedzi oraz zastosowany sposób nazywania czynności mówienia.

Interesować mnie będą czasowniki mówienia oznaczające 'komunikowanie słowami', np. mówić, powiedzieć, rzec, rozmawiać. Czasowniki zawierające komponent 'mówić', w strukturze semantycznej, ale nazywające inne czynności niż samo mówienie, np. deklarować, obiecać, przyrzekać, przysięgać, perswadować, tłumaczyć. Czasowniki oznaczające różne czynności, a tylko kontekstowo zyskujące znaczenie 'mówić', np. westchnąć, zaśmiać się.

W językowych wykładnikach aktów mówienia bardzo wyraźnie widać interakcje kulturowe. Właśnie kontakt językowy jest podstawowym czynnikiem owych interakcji. Poprzez mówienie doświadczamy nie tylko własnej kultury, ale też obcej. Czasowniki oznaczające mówienie to niezwykle bogata sfera leksykalna, toteż interesujące będzie zbadać, jak realizowane są w dwu pokrewnych językach.

Mgr. Simona Krafčíková

Reformulácia ako osobitý jazykový prostriedok

v kontexte četovej komunikácie mladých

Reformulácia ako prostriedok výstavby rečových prejavov vo svojej podstate predstavuje akúkoľvek reprodukovánú výpoveď. Jeho štúdium má svoj pôvod vo frankofónnom lingvistickom prostredí. Jeho podstata spočíva v návrate hovoriaceho k pôvodnej výpovedi s cieľom modifikovať niektorý jej aspekt tak, aby čo najlepšie vystihovala opisovanú realitu. Pre hovoriaceho predstavuje prostriedok hľadania symetrie vo vzťahu symbol – referent. Jednou z hlavných charakterových vlastností reformulovania je teda vzťah koreferencie medzi pôvodnou a novou výpoveďou. Snahou hovoriaceho je pri návrate k pôvodnej

výpovedi formulovať pomocou rôznych diskurzívnych postupov a stratégií (vysvetlenie, parafrázovanie, exemplifikácia či oprava) formulovať nový výrok, obsahovo či formálne podobný predchádzajúcemu, no lepšie vyhovujúci komunikačným potrebám. Konceptia predkladaného konferenčného príspevku je rozčlenená na dve časti. V prvej časti sa pokúsime v kontexte elektronickej komunikácie teoreticky vymedziť stratégiu reformulácie ako osobitý prostriedok operujúci na úrovni textu. Druhá časť príspevku bude zameraná prakticky, konkrétne na analýzu zmieneného fenoménu v rámci četovej komunikácie študentov strednej odbornej školy so zdravotníckym zameraním prebiehajúcej prostredníctvom bezplatnej komunikačnej platformy Messenger. Analyzovaný materiál tvorí výber niekoľkých mikrokontextov četovej komunikácie získanej od študentov Strednej zdravotníckej školy v Banskej Bystrici. Cieľom konferenčného príspevku je identifikovať vo vybraných mikrokontextoch jazykového prejavu mladých stopy reformulačnej aktivity. V rámci každého mikrokontextu určíme použitý diskurzívny postup a reformuláciu typologicky zaradíme. Zámerom príspevku je snaha priblížiť proces reformulácie v kontexte písomnej komunikácie s výraznou črtou spontánnosti, ktorá je spätá nielen s identitou mládeže ako špecifického socioprofesiového spoločenstva, ale aj pragmatickým charakterom ich komunikácie ako celku.

prof. PaedDr. Ľubomír Kralčák, PhD.

Vzťah noriem a variet súčasnej slovenčiny

Dynamické procesy v sociálno-komunikačnom rozvrstvení súčasnej slovenčiny ako národného jazyka prinášajú novú realitu, a teda znamenajú aj novú výzvu pre aktualizácie nášho ponímania slovenského jazykového kontinua v rámci teórie (spisovného) jazyka. V súvislosti s uvedenými procesmi nastávajú okrem iného tiež posuny v tradičnej predstave o priamej korelácii medzi normou

a varietou. Navyše v súčasnosti možno sledovať teoretické spresňovanie, resp. zadekvátňovanie typologickej „sústavy“ jazykových noriem viažucich sa na jednotlivé existenčné útvary národného jazyka. Cieľom príspevku je charakterizovať vzťah medzi normami a sociálno-komunikačným rámcom, ktorý poskytujú jednotlivé variety.

prof. PaedDr. Milan Ligoš, CSc.

Spektrum symetrie a asymetrie vo vyučovaní materinského jazyka

Príspevok mieri k špecifikám školskej komunikácie vo vyučovaní slovenčiny ako materinského jazyka z troch uhlov pohľadu: pedagogicko-didaktického, jazykovo-komunikačného a socio-kultúrneho (etnografického) priezoru. V prvej časti si všimnem rámcový kontext školskej politiky na Slovensku v kontexte európskeho vzdelávacieho priestoru a priblížim aktuálny stav v zámeroch a cieľoch novej koncepcie vyučovania slovenčiny na podloží prebiehajúcej školskej reformy s výhľadom do budúcnosti, to s vyústením k tematike konferencie. Druhá časť odkryje isté spektrum jazykovo-komunikačných parametrov vo vyučovaní MJ v sledovaných aspektoch symetrie a asymetrie. Tretia časť ponúkne rámcový náčrt istej syntézy vybraného spektra danej problematiky. Pri roztvorení problému využijem najmä podložie súčasných poznatkov v oblasti bádania špecifik pedagogicko-didaktickej a jazykovo-komunikačnej aj literárno-komunikačnej dynamiky na báze modelov medzil'udskej komunikácie, analogicky i zreteľ na problematiku symetrie a asymetrie v jazyku, a to v kontexte Hamburskej školy zrozumiteľnosti i teórie jazykového obrazu sveta. V naznačených reláciách sa budú skrz-naskrz prelínať aj aspekty vlastného bádania učebnej motivácie žiakov vo vyučovaní slovenčiny podopreté dlhoročnou autentickou pedagogickou praxou.

doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD.

Dialekt ako komunikačný faktor vo vyučovaní slovenčiny

Komunikácia sa nezakladá len na spisovnosti jazyka. Existuje určitá škála prostriedkov jednak na osi verbálnosť – neverbálnosť, ale i na osi spisovnosť – nespisovnosť. Jednou z jednotiek spisovnej formy komunikácie je aj miestny dialekt, ktorý často predstavuje nefunkčnú bariéru v jazykovom vzdelávaní základnej školy. Preto v edukačnom prostredí je potrebné hľadať možnosti funkčného využitia dialektu vo vzájomnom prepojení osvojovania si spisovného jazyka ako efektívneho komunikačného faktora vo vyučovaní slovenského jazyka v nižšom sekundárnom vzdelávaní. Veď žiaci aj pri vedomom zachovávaní spisovnej formy hovoreného prejavu vnášajú určité nárečové skúsenosti na úrovni každej roviny jazykového systému. Napokon spisovný jazyk vplýva na koexistujúce miestne nárečia nivelizačne a sám z nich dostáva impulzy k rozvoju i prostriedky rozvoja. Vzájomnú silnú prepojenosť spisovného jazyka a dialektu musí, resp. by malo rešpektovať aj vyučovanie slovenčiny.

Cieľom príspevku je poukázať na dialekt ako komunikačný faktor vo vyučovaní slovenského jazyka na základnej škole na základe partnerského vzťahu a zviazanosti týchto dvoch variet národného jazyka. Medzi nimi je celý systém podobností, ktoré sa žiada v jazykovej výchove využiť jednak na efektívne osvojenie systému spisovného jazyka so zámerom rozvoja komunikačných kompetencií. Komunikačné možnosti na základe miestneho dialektu aplikujeme didaktickými postupmi na využití hornoipeľského dialektu. Chceme poukázať na skutočnosť, že dialekt nepredstavuje bariéru v komunikačnom rámci jazykovej edukácie, ale skôr motivačný činiteľ a prostriedok k utváraniu pozitívneho vzťahu žiakov staršieho školského veku k národnému jazyku v kontexte komunikácie. Didaktickou účinnosťou miestnej kultúry z horného

Novohradu ponúkame súbor námetov na rozvíjanie komunikačných schopností prostredníctvom modelových situácií ústnych prejavov (interview, ľudové rozprávanie, príslovia, povery, regionálne ukotvené povesti a rozprávky) a štylizačnými a štylistickými písomnými prejavmi.

Mgr. Lucia Miháliková, PhD.

*Interdisciplinárnosť ako teoreticko-metodologické východisko
lingvistickej analýzy*

Súčasný vývoj vo výskume jazyka obracia pozornosť na interdisciplinárne interpretácie jazykových (pre)javov. Dôvodom týchto interpretácií je komplexná povaha jazyka prejavujúca sa komplexnosťou jazykového materiálu a zložitou jeho následného analyzovania a opisu. Komplexnosť môžeme v takom prípade vnímať dvojako: ako esenciálnu súčasť lingvistického výskumu prameniacu z charakteru samotného jazyka a zároveň ako možný problém vzhľadom na rozsah a (kvalitatívnu) rôznorodosť existujúceho jazykového materiálu. Interdisciplinárny prístup vo výskume jazyka nám ponúka teoretické a metodologické východisko, na základe ktorého môžeme komplexnosť jazykového materiálu uchopiť, vysvetliť či zmierniť. V príspevku sa preto pokúsime načrtnúť oblasti pôsobenia a prínos interdisciplinárnosti pre potreby lingvistickej analýzy, analýzy slovotvorby.

Mgr. Patrícia Molnárová

*Expresívnosť ako súčasť politicko-ideologického stereotypu
v oficiálnom straníckom diskurze 1948 – 1956*

Príspevok sústreďuje pozornosť na kontextovú expresivitu jazyka obdobia socializmu v oficiálnom politicko-ideologickom a mediálnom diskurze.

Orientuje sa na expresívnosť prítomnú v denominácii politického subjektu v rámci širšieho politicko-ideologického stereotypu Východ – Západ predstavujúceho súčasť geopolitickej propagandy v kontexte povojnovej polarizácie spoločnosti a Studenej vojny. Predmetom nášho záujmu sú emocionálno-expresívne jazykové výrazy (štylémy) zaznamenané v pomenovaní konceptu nepriateľa, tak ako ho metodologicky vymedzuje D. Nečasová (2020). Cieľom príspevku je vymedziť pragmaštylistické prejavy ideologického kontextu v slovnej zásobe jazyka obdobia socializmu, a to prostredníctvom kvalitatívnej analýzy a motivickej kategorizácie expresívnych lexikálnych výrazov. Východiskový materiál oficiálneho stranického diskurzu predstavujú prvomájové a novoročné úvodníky z denníka Pravda v rokoch 1948 – 1956.

Dr. h. c. prof. PaedDr. Pavol Odaloš, CSc.

Symetria a asymetria v modelovaní chrématoným

Symetria sa zvyčajne chápe ako usporiadanie a rozloženie podľa osi súmernosti na rovnaké časti, teda ako súmernosť. Asymetria je nesúmernosť. Ľahšie aplikovateľná je v praxi súmernosť pri objektoch zmyslovo vnímaných a pri jazykových abstraktoch prostredníctvom binarít, dichotómií či iných zaužívaných jazykových súmerností. Symetriu chápeme na ploche tohto textu ako určitú formu proporčnosti, asymetriu ako nerealizovanie proporčnosti, no proporčnosť aj neproporčnosť slúži funkčným lingvistickým cieľom, v našom prípade systematizovaniu modelovania chrématoným. Symetrickosť a asymetrickosť preto funguje ako funkčná binarita pri modelovaní chrématoným, ktorá sa realizuje prostredníctvom termínov a pojmov onymický model, sémantické pole onyma, typ onymického modelu, kategória onymického modelu, paradigmatica druhu modelu onyma a paradigmatica modelov chrématoným.

prof. PhDr. Oľga Orgoňová, PhD.

Idioštýl – symetricko-asymetrické dimenzie

Funkčné jazykové štýly v tradícii slovenskej štylistiky sú profilované na báze výberu znakov zo symetrických opozícií v štruktúrnej matici znakov. Idioštýl ako emergentná entita sa rodí z psychosociálnej identity aktéra a jeho verbálno-neverbálnej interakcie s ratifikovanými komunikačnými partnermi a komplexným kontextom. Výsledný kontextovo determinovaný spôsob prejavu, teda realizácia individuálnej jazykovej činnosti v aktuálnej situácii, inklinuje k efektívnemu akomodačno-asimilačnému vyrovnávaniu sa subjektu so svetom. Jazyková činnosť subjektu so sklonom k slobode výrazu inklinuje k narúšaniu noriem a k originálnemu, neobvyklému spôsobu používania jazyka. V texte sa zamýšľam, ako takéto divergentné zaobchádzanie s jazykom koreluje s predstavou o symetrii či asymetrii v jazyku.

prof. PaedDr. Vladimír Patráš, CSc.

*Symetrické a asymetrické črty hodnotového konštruktú
s uplatnením v onlinových periodikách*

Príspevok utvára vstup do výskumu hodnotového potenciálu kontextovej expresivity, pôsobiacej v oblasti mediálnej onlinovej produkcie. Kontextová expresivita ako spôsob integrovania výrazových prostriedkov a postupov z rozmanitých štýlových oblastí do spoločného komunikátu podporuje osobitosti aktualizácie vyjadrovania. Štúdia približuje ideu, teoreticko-metodologické rámce a interpretačné možnosti koncepčne prijateľného skeletu hodnotového konštruktú. „Hodnotovým konštruktom“ sa v príspevku označuje systémovo-jazykovedne, kognitívno-teoreticky a lingvokultúrne profilovaný výskumný nástroj. Je predurčený na spoznanie prirodzených predpokladov, usúvzťažnenie

axiologických konštituentov a na vymedzenie kritérií hodnotenia v dorozumievaní vrátane skúsenostného komplexu nositeľov, resp. používateľov jazyka v elektronicky podmienených komunikačných aktoch. Nosným princípom hodnotového konštruktu je predpoklad o podprahovej prítomnosti, účinkoch a vplyve kontextovej expresivity, využívanej i zneužívanej súčasti komunikovania v onlinových novinách a časopisoch.

Mgr. Anita Račáková, PhD. – doc. PhDr. Anita Huťková, PhD.

*Axiologický rozmer vybraných adjektív súvisiacich
s environmentálnou témou.*

Slovensko-poľsko-maďarská komparatívna korpusová analýza

Štúdiá sa zameriava na porovnanie kolokácií vybraných adjektív úzko spojených s aktuálnou environmentálnou témou v širšom interdisciplinárnom komunikačnom priestore odzrkadľujúcim spoločenskú klímu a záujem verejnosti o pertraktované otázky. Metodologicky vychádza z publicistického výskumného materiálu obsiahnutého v národných korpusoch slovenského, poľského a maďarského jazyka. Dáta však zároveň dopĺňa o kontextové súvislosti, ktoré sa podieľajú na formovaní postojov k danej problematike. Lingvo-komunikačný prístup odкрýva dominantné funkcie a intencie textových komunikátov operujúcich so skúmanými adjektívami na pozadí vektorov: globálne – lokálne, informatívne – persuzívne, periférne – mainstreamové, pozitívne – apokalyptické, aktívny záujem – nezáujem a pod.

PhDr. Mária Rendárová, PhD.

Jazykový obraz vybraných frazeologických jednotiek

Skúmanie sémantických štruktúr jazyka predstavuje jedinečný prameň poznania človeka. To, čo je uchopiteľné a textualizované, totiž odzrkadľuje javy a entity

skryté, senzorycky neuchopiteľné. Poukazuje na zákonitosti ľudskej mysle, na prežívanie a skúsenosti podmienené antropocentrizmom i kultúrnymi determinantmi. Koncepcia jazykového obrazu sveta v kognitívnej lingvistiky akcentuje pragmatický aspekt, predovšetkým kultúrne podmienené konotácie odrážajúce pozíciu entity v danom jazykovom obraze sveta. Rekonštrukcia jazykového obrazu sveta sa môže opierať o výskum rôznych jazykových rovín. Jednou z najrelevantnejších sfér sú v tomto smere ustálené slovné spojenia. Frazémy nie sú len jazykovými jednotkami, ale predstavujú významnú „zásobáreň“ znalostí a skúseností, v ktorých sa zrkadlia predstavy a vedomosti majúce zásadné postavenie v živote človeka, ako aj celej národnej kultúry. Ide teda o jazykové jednotky, ktoré obsahujú a zároveň uchovávajú kultúrne determinované informácie o konkrétnom jazykovom spoločenstve i o svete vôbec. Cieľom referátu je analýza jazykového obrazu vybraných frazém, akcentujúc kultúrne univerzálne, ale aj diferencie, ktoré implikujú.

Mgr. Gabriel Rožai, PhD.

Metodologické aspekty výskumu slovenskej speleonymie

Speleonymia tvorí integrálnu (a kvantitatívne výrazne zastúpenú) súčasť slovenského toponymického priestoru. Predmetom cieleného onomastického skúmania sa stáva až v súčasnom období. V príspevku venujeme pozornosť predstaveniu metodologických prístupov využitých pri komplexnej analýze neštandardizovanej speleonymie Slovenského rudohoria. Východiskom koncipovania metodologickej štruktúry aktuálne prebiehajúceho speleonymického výskumu na našom území boli vedeckovýskumné prístupy uplatňované v doterajšom zahraničnom výskume speleoným (najmä v poľskej, ruskej, bulharskej a ukrajinskej onomastike), ako aj lingválne a extralingválne osobitosti skúmaného materiálu a interpretačné možnosti, ktoré ponúka.

Výskum sa realizuje v rámci grantového projektu VEGA 1/0735/19 Speleonymá v regionálnych a sociokultúrnych súvislostiach.

Dr. h. c. prof. PhDr. Ján Sabol, DrSc.

Semiotické väzby symetrie a asymetrie v jazyku

Symetria a asymetria v jazyku sa na najvšeobecnejšej úrovni dotýka relácia medzi formou a obsahom jazykových jednotiek, a to cez svoje dve semiotické podstaty: 1) ak je forma súčasťou odrazovej plochy znaku (ak znázorňuje obsah), ide o ikonicko-symbolický semiotický princíp; 2) ak forma nie je súčasťou odrazovej plochy znaku (ak neznázorňuje obsah), ide o arbitrárny semiotický princíp. Dynamické väzby medzi týmito semiotickými princípmi garantuje prienikovosť, teda ekvipolentné protiklady v ich vzťahu. Špecifickým prípadom semioticky viazaného vzťahu je a) oblasť komunikačného „vznenia“ súčinnosti a protipohybu (realizácie symetrie a asymetrie) expedienta a percipienta v komunikačnom kanáli reči: na osi asociatívnosti (ikonicko-symbolický semiotický princíp) sa v komplexnom dorozumievacom oblúku dominantne ocitá hľadisko percipienta, lineárny, sukcesívny tok jazykových prvkov (arbitrárny semiotický princíp) „rozohráva“ expedient – je to akési „vyvrcholenie“ ikonicko-symbolického (motivovaného) a arbitrárneho (nemotivovaného) semiotického vzťahu, ktorý má svoje vývinové aj synchronne parametre potvrdzujúce tendenciu k ich vzájomnému prepojeniu aj podmienenosti; b) relácia medzi odrazovými (ikonicko-symbolický semiotický princíp) a klasifikačnými gramatickými kategóriami (arbitrárny semiotický princíp), špecificky pri kategórii rodu.

doc. Mgr. Ing. Katarína Seresová, PhD.

Morfologická integrácia substantívnych anglicizmov do nemčiny

Predložený príspevok sa venuje problematike morfolologickej integrácie substantívnych anglicizmov do nemeckého jazyka. Pri adaptácii do nemčiny spôsobujú substantíva najviac problémov, z tohto dôvodu sa autorka koncentruje na tento slovný druh. V rámci morfolologických kategórií substantív sa zameriava predovšetkým na rod a číslo substantívnych anglicizmov, pretože pri týchto vzniká voči darcovskému jazyku najväčšia asymetria. Autorka v príspevku predstavuje jednotlivé pravidlá, ktoré sa v nemčine uplatňujú pri určovaní rodu prebratých substantív a dokladá ich príkladmi. V ďalšej časti autorka venuje pozornosť tvorbe plurálu predstavuje všetky možnosti, ktoré súčasná nemčina pripúšťa.

prof. dr. sc. Diana Stolac – izv. prof. dr. sc. Anastazija Vlastelić

Staro i novo normalno:

Obilježja javne komunikacije u pandemiji

Bolest COVID-19, uzrokovana koronavirusom, promijenila je život na Zemlji 2020. godine, a time i obrasce komuniciranja. U izlaganju se razmatraju novi obrasci komuniciranja kroz tri ciklusa od pojave bolesti: u prvom potpunom zatvaranju (engl. lockdown) u proljeće 2020., potom u djelomičnom zatvaranju početkom zime 2020. te uz pozive za cijepljenje protiv bolesti u proljeće 2021. U prvom ciklusu naglasak je na sintagmi Ostanimo doma! (do prelaska na Ostanimo odgovorni!) i savladavanju novih digitalnih načina komuniciranja (škola, posao, društvene mreže, platforme za učenje i komunikaciju itd.). U drugom ciklusu bili su zatvoreni ugostiteljski objekti te je vidno porasla uporaba konstrukcije „to go“ (kava to go, vino to go itd.). Mogućnost cijepljenja

pobudila je optimizam i povaratak na „staro normalno“ te promatramo načine pozivanja na cijepljenje (pozivi starijim građanima, pozivi mladima i djeci, pozivi poznatih osoba itd.). Uočeni obrasci asimetrični su u odnosu na dosadašnje obrasce promotivnih kampanja namijenjenih široj populaciji (turizam, borba protiv ovisnosti i sl.).

Mgr. Karolína Táborská

Pojem ÚSPĚCH ve světle textových dat

Příspěvek je věnován problematice jazykového obrazu světa konceptu ÚSPĚCH. Jde o dílčí výzkum zaměřený na textová data v rámci výzkumu k disertační práci, která se věnuje pojmu ÚSPĚCH v jazykovém obrazu světa českých žáků. Kromě textů určených pro široké publikum se tedy ve výzkumu zaměřujeme i na texty intencionálně určené pro děti a mládež. Jako zdroj materiálu využíváme především psaný korpus češtiny, ale také vybrané řady učebnic českého jazyka pro žáky základní školy. Metodologii výzkumu opíráme o práce studující kulturně klíčová slova-pojmy. Jde o výzkumy v rámci projektu EUROJOS, pro nějž byla J. Bartmińským stanovena trojí sféra analyzovaných dat – systémová (výkladové, etymologické, frazeologické slovníky), empirická (dotazníková) a textová. Předmětem příspěvku je kognitivně lingvistická analýza textového materiálu s cílem identifikovat a popsat, jak čeští mluvčí konceptualizují tento abstraktní pojem, tedy nahlédnout význam pojmu z hlediska celého konceptuálního systému a jeho zakotvenosti v jazykovém obrazu světa českých mluvčích.

doc. Dr. Tünde Tušková, PhD.

– doc. Dr. Alžbeta Uhrinová, PhD., mim. prof.

Jazyková krajina jubilejných osláv 300-ročnej Békešskej Čaby

V kruhu jazykovedcov dostáva výskum jazykovej krajiny (linguistic landscape) čoraz väčší priestor a stáva sa samostatným vedeckým odborom. Výskumy inšpirovali aj nás, aby sme skúmali obraz vizuálneho používania jazyka u békeščabianskych Slovákov. Mesto v roku 2018 oslavovalo 300. výročie svojho znovuzaloženia, a to nám poskytlo dobrú príležitosť k výskumu. Pomocou kvalitatívnej a kvantitatívnej diskurzívnej výskumnej metódy sme hľadali odpovede na to, aká bola prezentácia slovenského jazyka, do akej miery bol slovenský jazyk prítomný slovom aj písmom na slávnostných jubilejných podujatiach. Vďaka slovenským organizáciám a inštitúciám na miestnej, župnej a celoštátnej úrovni dostala slovenčina a slovenská kultúra na jubilejných oslavách 300. výročia znovuzaloženia Békešskej Čaby dôstojné miesto. Musíme však popritom zdôrazniť, že k tomu, aby sa tak stalo bola potrebná zo strany spomínaných národnostných organizácií a inštitúcií podnetná a vytrvalá práca a niekedy doslova „boj“ s jednotlivými predstaviteľmi mocenských štruktúr. Naš výskum potvrdil doterajšie jazykovedné výskumy, že používanie vizuálneho prejavu menšinového jazyka zvyšuje nielen jeho prestíž, ale prostredníctvom neho aj prestíž ním hovoriaceho spoločenstva.

Mgr. Lujza Urbancová, Ph.D.

*Jazykové chyby v slovenčine ako cudzom jazyku
v kontexte jazykových zmien*

Príspevok je súčasťou riešenia projektu APVV Jazykové chyby v slovenčine ako cudzom jazyku na báze akvizičného korpusu (APVV 19-0155). Autorka venuje

pozornosť aktuálnym zmenám v jazyku a vnímaniu jazykových chýb v rámci tohto kontextu. Zdrojom dát je nový korpus ako výsledok projektovej aktivity. Cieľom je zistiť, či sa niektoré jazykové chyby v slovenčine ako cudzom jazyku prekrývajú s javmi považovanými za výsledok dynamiky slovenskej morfológie.

PhDr. Vladimíra Vrajová

Štylisticko-pragmatické modelovanie biblických motívov

v poézii P. O. Hviezdoslava

Príspevok je zameraný na jazykovo-štylistickú a komunikačno-pragmatickú analýzu biblických motívov (resp. básnických obrazov) v Hviezdoslavových poetických textoch s nadosobnou tematikou, pričom sa sústreďuje na exponovanie týchto obsahových elementov pri kódovaní spoločenskej kritickosti, irónie, obhajoby ľudu, národnospoločenského burcovania a pod. Cieľom príspevku je analyzovať výrazovo-formálnu podobu a štylisticko-pragmatickú funkciu biblických motívov vo vybraných textoch. Hviezdoslav frekventovane používa citáty a parafrázy z biblie, odkazy na dej a biblické vlastné mená, pričom diferencovaná pragmatická funkcia sa do popredia dostáva najmä v súvislosti s repetíciou tých istých motívov v odlišných kontextových súvislostiach (relevantný je motív ukrižovania, vzkriesenia, ale aj Kaina a Ábela, Kanaánu a i.). Výskumnú vzorku tvoria básne, ktoré postihujú celé produktívne obdobie P. O. Hviezdoslava (od Básnických prviesnok až po Krvavé sonety).

PhDr. Jiří Zeman, Ph.D.

Funkce otázky v sekvenční výstavbě rozhovoru

Jedním z aktuálních témat výstavby soukromých rozhovorů je výzkum jejich sekvenční výstavby. Jde zejména o využití presekvencí a vložených sekvencí, jimiž mluvčí překonávají komunikační šum. Příspěvek na základě autentických nepřipravených projevů analyzuje funkci otázky jako iniciace začátku vložených sekvencí a jako stimul vyjednávání tématu rozhovoru. Zároveň sleduje, jak mluvčí identifikují komunikační šum a jak jej formulují.

Kolektív autorov

Abstraktárium. Symetria a asymetria v jazykovej komunikácii

Abstrakty prešli recenzným konaním a jazykovou úpravou.

Editori

Dr. h. c. prof. PaedDr. Pavol Odaloš, CSc.

Mgr. Alexandra Chomová, PhD.

Jazyková redaktorka

Anita Huťková

Technická a grafická úprava

Vladimír Patráš, Anita Huťková

Návrh obálky

Vladimír Patráš

Vydanie: prvé

Počet strán: 30

Rok vydania: 2021

Elektronický formát

Vydavateľ

Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

ISBN 978-80-557-1882-8

EAN 9788055718828

<https://doi.org/10.24040/2021.9788055718828>

NEPREDAJNÉ